

18.6.2013

Dnro 1227/4/12

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Esittelijäneuvos Kaija Tanttinen-Laakkonen

KUNNAN PERUSTURVAJOHTAJIEN MENETTELY PÄÄTÖKSENTEOSSA

1 KANTELU

Kantelija arvosteli 22.3. ja 3.7.2012 päivätyissä kirjeissään perusturvajohtaja A:n ja vs. perusturvajohtaja B:n päätöksiä rajoittaa hänen vierailujaan saattohoidossa olevan äitinsä C:n luona terveyskeskuksen vuodeosastolla.

2 SELVITYS

Kantelun johdosta pyysin kunnan perusturvajohtaja A:ta ja vs. perusturvajohtaja B:tä arvioimaan ensiksi, voivatko he oikaista päätöksensä ja ilmoittamaan ratkaisuihistaan minulle. Muussa tapauksessa pyysin heitä toimittamaan kantelun tutkimiseksi tarvittavat selvitykset.

Selvityksensä A antoi 2.6.2012 ja vs. perusturvajohtaja B 9.8.2012.

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Asiakirjoista ilmenee, että perusturvajohtaja A teki 31.10.2011/121 § päätöksen, jonka mukaan C:n hoito järjestetään 21.10.2011 alkaen terveyskeskuksen vuodeosastolla.

A päätti 1.3.2012/14 § vuodeosaston työrauhan ja potilasturvallisuuden takaamiseksi rajoittaa kantelijan vierailuja äitinsä luona terveyskeskuksen vuodeosastolla seuraavasti:

1. Kantelijan vierailuaika päättyy klo 20.00.
2. Kantelija ei osallistu ja ole läsnä C:n hoitotoimenpiteissä.
3. Hoitotoimenpiteiden ajaksi kantelija poistuu potilashuoneesta.
4. Jos kantelijalla on kommentoitavaa tai huomautettavaa C:n hoitoon liittyvissä asioissa, hän kertoo ne osastonhoitajalle, hoitavalle lääkärille tai hoito- ja hoivatyönjohtajalle.
5. Jos kantelija haluaa nähdä äitinsä haavan ja genitaalialueen kunnon, hänen tulee olla mukana lääkärinkierrolla.

Kantelija teki 16.3.2012 kunnan perusturvalautakunnalle oikaisuvaatimuksen perusturvajohtaja A:n päätöksestä rajoittaa kantelijan vierailuja. Perusturvalautakunta päätti hyväksyä oikaisuvaatimuksen ja kumota A:n päätöksen menettelyvirheen vuoksi: Lautakunta totesi, että päätösvalta tällaisessa asiassa kuuluu johtavalle lääkärille (terveydenhuoltolaki 1326/2010 57 §).

Asiakirjoista ilmenee edelleen, että vs. perusturvajohtaja B katsoi työsuojelullisista ja potilasturvallisuuteen liittyvistä syistä tarpeelliseksi rajoittaa kantelijan vierailuja 26.6.2012/4 § tekemällään päätöksellä seuraavasti:

- Kantelija saa vierailua C:n luona keskiviikkoisin klo 8 – 12 välillä, tuolloin hänellä on mahdollisuus olla mukana lääkärinkierrolla.
- Kantelija saa vierailua C:n luona lauantaisin ja sunnuntaisin klo 12 – 15 välillä.
- Kantelija saa kysyä C:n vointia puhelimitse päivittäin klo 12.30 – 13.30 välisenä aikana, puhelun kesto on maksimissaan 10 minuuttia.

3.2 Viranhaltijoiden menettelyn arviointi

Oikeusohjeet

Kansanterveyslain (66/1972) huhtikuun loppuun 2011 asti voimassa olleen 17 §:n mukaan terveyskeskuksen vastaava lääkäri päätti siitä, järjestetäänkö potilaan sairaanhoito avosairaanhoitona, kotisairaanhoito mukaan luettuna, vai ottamalla potilas terveyskeskuksen sairaansijalle hoidettavaksi.

Toukokuun alusta 2011 voimaan tulleessa terveydenhuoltolaissa (1326/2010) asiasta säädetään 57 §:ssä. Säännöksen mukaan terveydenhuollon toimintayksikössä on oltava vastaava lääkäri. Vastaavan lääkärin on johdettava ja valvottava toimintayksikön terveyden- ja sairaanhoitoa (1 mom). Potilaan sairaanhoidon aloittamisesta ja lopettamisesta sekä potilaan siirtämisestä toiseen toimintayksikköön päättää vastaava lääkäri tai hänen antamisensa ohjeiden mukaan muu laillistettu terveydenhuollon ammattihenkilö (2 mom.)

Terveydenhuoltolakia koskevassa hallituksen esityksessä todetaan säännöksen yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 90/2010, s.149 – 150) seuraavaa:

Säännös vastaa sisällöltään nykyisiä kansanterveyslain ja erikoissairaanhoitolain säännöksiä. Vastaavan lääkärin määrittelyssä on kyse siitä, että organisaatiossa olisi huolehdittava lääketieteellisten perusteiden ja väestön erilaisten sairaanhoidollisten tarpeiden yhteensovittamisesta palvelujen tuotannossa. Kyse on resurssien allokoinnista ja kokonaisuuden vastuunkantamisesta. Vastaava lääkäri vastaisi jokaisen organisaatiossa hoidetun potilaan hoitoperusteiden asianmukaisuudesta ja hoidon tasojen oikeasta valinnasta. Näistä asioista ei voi vastata minkään muun koulutuksen saanut johtaja, joka sen sijaan voi hyvin hallinnollisesti johtaa organisaatiota, niin kuin monessa tapauksessa tapahtuukin. Jokainen ammattihenkilö vastaa oman ammattipätevyytensä perusteella yksilön hoidosta ja silloinkin lääkäri vastaa aina yksilön sairaanhoidon kokonaisuudesta ja viime kädessä vastaava lääkärin linjausten mukaisista hoitopäätöksistä.

Terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain (559/1994, ammattihenkilölaki) 22 §:n mukaan laillistettu lääkäri päättää potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta. Ammattihenkilölaissa säädettyä lääkärin kliinistä autonomiaa - eli potilaan lääketieteellisestä tutkimuksesta, taudinmäärityksestä ja siihen liittyvästä hoidosta päättämistä - rajoittaa potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992, potilaslaki) 6 §:ssä säädetty potilaan itsemääräämisoikeuden periaate. Potilaslain 6 §:n 1 momentin mukaan täysi-ikäistä potilasta on hoidettava yhteisymmärryksessä hänen kanssaan tai jos hän ei itse kykene päättämään hoidostaan ja kyse on tärkeästä hoitopäätöksestä, yhteisymmärryksessä hänen laillisen edustajansa, lähiomaisensa tai muun läheisensä kanssa siten kuin potilaslain 6 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Kannanotto

Terveyskeskuksen vastaavalla lääkärillä on siis lain mukaan oikeus päättää siitä, järjestetäänkö potilaan hoito terveyskeskuksen vuodeosastolla. Perusturvajohtajan tai perusturvalautakunnan toimivaltaan ei kuulu tehdä tällaista päätöstä (ks. myös korkeimman hallinto-oikeuden päätös 18.12.2003/3279 KHO:2003:94). Totean, että perusturvajohtaja A ylitti toimivaltansa päättäessään, että C:n hoito järjestetään 21.10.2011 alkaen terveyskeskuksen vuodeosastolla. Päätös oli lakiin perustumaton.

Perusturvajohtajan toimivaltaan ei lain mukaan kuulu myöskään päättää vierailujen rajoittamisesta terveyskeskuksen vuodeosastolla hoidettavana olevan potilaan kohdalla. Vierailujen rajoittaminen on ammattihenkilölain 22 §:ssä tarkoitettu lääkärin päätösvaltaan kuuluva lääketieteellinen asia.

Totean, että perusturvajohtaja A ja vs. perusturvajohtaja B ylittivät toimivaltansa päättäessään rajoittaa kantelijan vierailuja saattohoidossa olleen äitinsä C:n luona terveyskeskuksen vuodeosastolla. Päätökset olivat lakiin perustumattomia.

4

TOIMENPITEET

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 10 §:n 1 momentin nojalla annan perusturvajohtaja A:lle ja vs. perusturvajohtaja B:lle huomautuksen vastaisen varalle edellä kohdassa 3.2 selostetusta lainvastaisista menettelyistä. Tässä tarkoituksessa lähetän heille jäljennöksen tästä päätöksestäni.